

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกันคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญคุณภาพของผลผลิต คือ ผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติพร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 2-3)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกความเป็นคนไทยและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกความเป็นคนไทยและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3)

ปัจจุบันนักเรียนขาดความมีวินัยเป็นปัญหาที่รุนแรงมากขึ้นอาจเป็นผลมาจากความแปรปรวนทางอารมณ์ ปัญหาการปรับตัวเนื่องจากพัฒนาการทางร่างกายและสื่อต่าง ๆ เข้าสู่เรียนทำให้นักเรียนปฏิบัติตามแบบอย่างที่ได้พบเห็นจากสื่อเทคโนโลยีทำให้เยาวชนขาดความมีวินัย ดังนั้น ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการเรียนรู้ให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนรู้คู่คุณธรรมใช้เครือข่ายการศึกษา ร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เสริมสร้างวินัยและสนับสนุนให้นักเรียนประกอบความดี ซึ่งตรงกับแนวทางปฏิบัติงาน ตามรอย พระยุคลบาทที่พระราชทานไว้ว่า “จะต้องฝึก ต้องสร้างวินัยในตนเองสำหรับควบคุม ประคับประคองให้สามารถปฏิบัติความดีได้อย่างเหนียวแน่นตลอดต่อเนื่อง มิให้ขาดตอนหรือ ขาดวินลงและต้องมีวินัยเคร่งครัด มีความขยัน พากเพียร มีความกล้าหาญ อดทนและมีสติ ยังคิดอย่างสูง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 13-17)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีนโยบายที่จะเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับ ประถมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2557 สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ให้มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครูและมาตรฐาน ด้านผู้บริหารสถานศึกษาในส่วนมาตรฐานด้านผู้เรียนซึ่งมีมาตรฐานหนึ่ง ได้กำหนดเรื่องความ มีวินัยในตัวนักเรียนไว้โดยเฉพาะคือ มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้น ของศาสนาที่ตนนับถือ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2557 : 10) ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณพันธ์ ลือเปี่ยม (2551:85) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอแนวทางการดำเนินงานเสริมสร้าง ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในโรงเรียน อำเภอลานสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุทัยธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงาน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการ นิเทศการสอน และด้านการจัดกิจกรรมและซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ สัตยากุล (2555:85-87) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมระเบียบวินัยในสถานศึกษาเอกชน จังหวัด อุบลราชธานี พบว่า แนวทางการส่งเสริมระเบียบวินัยในสถานศึกษาเอกชนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาสภาพแวดล้อมเอื้อต่อสร้างเสริมวินัย การจัดกิจกรรมตามแนวทางการส่งเสริมวินัย นักเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกวินัยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร ซึ่งมีสถานศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบทั้งหมด 18 แห่ง ให้ความสำคัญการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนและนำนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการทุกระดับการศึกษาและเสริมหลักสูตรท้องถิ่นสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรม การเรียนการสอนทุกเนื้อหาวิชาการเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและให้สถานศึกษานำไปสู่การ ปฏิบัติในสถานศึกษาของสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินงานการส่งเสริมความมี วินัยในตนเองของนักเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร/เช่น จัดโครงการเยี่ยม บ้านนักเรียน เข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด สืบตาหาวิชาการ วันสุนทรภู่ วันครู วันต่อต้าน ยาเสพติด และกีฬานักเรียนหรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนแต่ปัญหาที่พบสถานศึกษาไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์

อักษรและไม่มีการจัดทำรายงานประจำปีเป็นรูปเล่มหรือสรุปรายงานด้านการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจการศึกษาสภาพการดำเนินงานการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร และเป็นแนวทางการพัฒนานักเรียนด้านความมีวินัยในตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อการศึกษาสภาพการดำเนินงานการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร จากสถานศึกษา 18 แห่ง รวมทั้งสิ้น 450 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร, 10 มิถุนายน 2558)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร รวมทั้งสิ้น 232 คน โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษาแบบเจาะจง ส่วนครูได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 : 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43) และกำหนดสัดส่วนแต่ละสถานศึกษา

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการดำเนินงานการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 3 ด้านดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงาน

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. **ความมีวินัยในตนเอง** หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ภายใต้กฎ กติกา ระเบียบ ข้อบังคับที่ถูกต้องของสังคมเพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งเป้าหมายไว้ตนเอง ตามกฎเกณฑ์ของสังคม

2. **การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนตามกฎเกณฑ์ กติกา ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาตระหนักเห็นความสำคัญคุณค่าของความมีวินัยในตนเองของนักเรียนประกอบด้วย

2.1 **การกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงาน** หมายถึง การวางระเบียบ กำหนดนโยบาย เป้าหมายและแนวทางปฏิบัติวิธีดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมผู้เกี่ยวข้องพร้อมทั้งจัดทำคู่มือเป็นแนวทางการปฏิบัติสนับสนุนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนให้เหมาะสมกับวัย ปรับปรุงระเบียบวินัยให้ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทและให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2.2 **การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์มาประยุกต์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้นักเรียนได้เกิดความคิด ลงมือปฏิบัติแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการกิจกรรมตามศักยภาพ สามารถประยุกต์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถรับผิดชอบตนเองได้

2.3 **การจัดกิจกรรมนักเรียน** หมายถึง การสอดแทรกกิจกรรมขณะทำการสอนตามหลักสูตรทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน จัดกิจกรรมด้านความมีวินัยในตนเองนักเรียน สอดคล้องกับสาระหลักที่สอนโดยความสมัครใจไม่มีการวัดผลได้และผลเสียใด ๆ สนับสนุนการสร้างควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนในการจัดกิจกรรมนักเรียน ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาวินัยให้นักเรียนรับผิดชอบ การทำงานเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์ วางแผนอย่างเป็นระบบและประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรสำหรับนักเรียนที่มีวินัยในตนเองและจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูใช้เป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการสร้างควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น